

ZIN IN activiteiten voor inwoners met dementie: **De mens voorop!**

Aanleiding

Almelo heeft een kwetsbare en kleurrijke bevolking die de komende jaren snel vergrijst. Uit onderzoeken blijkt dat het aantal inwoners met de diagnose dementie toeneemt. Daarbij is er ook een groei van het aantal inwoners met een migratieachtergrond en dementie. Veel ouderen zijn daarbij alleenstaand. Het aantal thuiswonende mensen met geheugenproblemen groeit sterk.

Op dit moment kunnen thuiswonende mensen met dementie activiteiten volgen bij diverse zorgaanbieders of bij lichte klachten deelnemen aan dagstructurering en ontmoeting in Wijkkamers. Bij lichte problematiek nemen ze verder nog deel aan reguliere activiteiten in het brede veld van welzijn, cultuur en sport en activiteiten vanuit o.a. de Klup. Mantelzorgers kunnen gebruik maken van het ondersteuningsaanbod van Mantelzorg Almelo.

Zeven Almelse organisaties (**Avedan, Carintreggeland, De Klup, Dementie Twente, Imean, Mantelzorg en de gemeente Almelo**) besloten samen te werken om meer inzicht te krijgen in de huidige situatie in Almelo met betrekking tot deze doelgroep en de voorzieningen voor de inwoners met dementie.

De samenwerkende organisaties willen deze doelgroep in staat stellen zo lang mogelijk zelfstandig thuis te wonen. Een goed activiteitenaanbod dat beter aansluit op de wensen en behoeften van henzelf en hun mantelzorgers is van groot belang. Om in beeld te krijgen wat de omvang van de doelgroep is en wat zij in de komende jaren nodig heeft, is in 2022 met subsidie van ZON MW onderzoek gedaan naar dementie in Almelo.

Dit document licht enerzijds toe welke onderzoeken zijn uitgevoerd en wat de belangrijkste resultaten zijn. Anderzijds is gekeken naar de toekomstige samenwerking, gezamenlijke doelen en welke acties we kunnen en willen uitvoeren om deze doelen te bereiken.

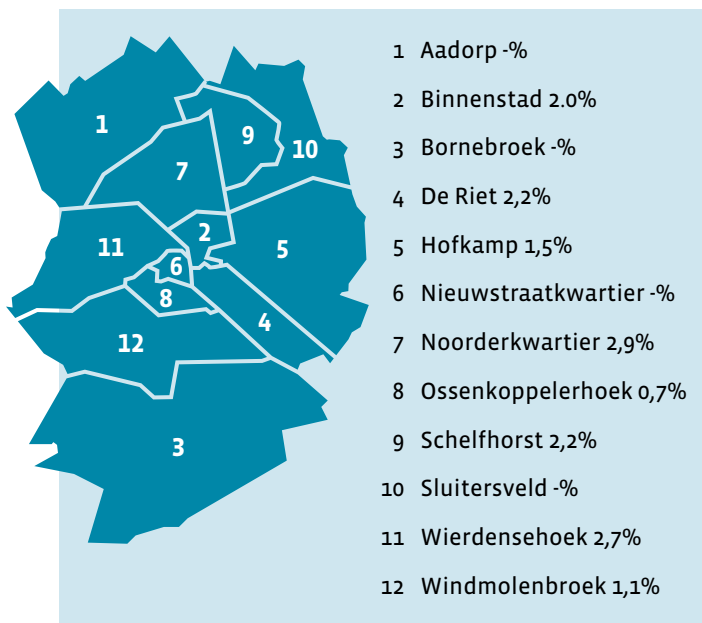

De mens voorop!

De huidige situatie in Almelo

Het eerste deel van het onderzoek is uitgevoerd door Kennispunt Twente. Het onderzoek spitte zich toe op een kwantitatieve duiding van het probleem. Met welke aantallen inwoners met dementie moeten we rekening houden, wat zijn specifieke risicogroepen en in welke wijken zijn de problemen het grootst?

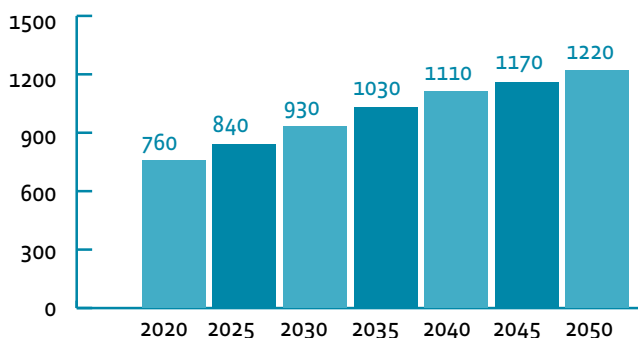
Aandeel thuiswonende inwoners met dementie (40+) per Almelo'se wijk

De belangrijkste resultaten zijn

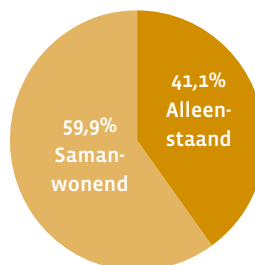
- De gemeente Almelo krijgt de komende jaren te maken met een **forse toename** van het aantal thuiswonenden met dementie. In 2020 waren dat 758 personen, in 2050 zijn dit er 1220, bijna 1,6 keer zoveel. Dat is procentueel meer dan in Nederland en in andere Twentse gemeenten.

Prognose thuiswonende inwoners met dementie

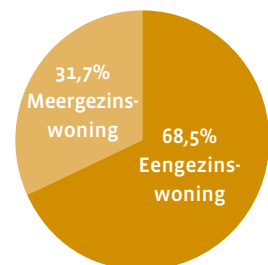
- Er is een **groot aantal jonge mensen met dementie**, hoger dan gemiddeld in Nederland: 67 van de 758 personen.
- In **Wierdensehoek, Noorderkwartier, De Riet en Schelfhorst** wonen relatief veel mensen met dementie.
- Almelo **scoort** in deze wijken **hoger op 4 van de 5 belangrijkste risicofactoren voor dementie** (laaggeletterdheid, vergeetachtigheid, depressie en leefstijlfactoren als depressiviteit en ongezonde voeding) dan in de rest van de regio.
- Almelo telt **19,9 procent inwoners met een niet Westerse migratieachtergrond**. 5% meer dan landelijk. Naar schatting heeft minimaal 16,7% van de inwoners met dementie die nog thuis wonen een migratieachtergrond. Indicaties zijn aanwezig dat dementie onder mensen met een niet Westerse migratieachtergrond vaker kan voorkomen (door o.a. leefstijl, lage SES etc.)
- 17 procent van de ouderen kan rekenen op mantelzorg**. Dat is meer dan gemiddeld in Nederland.
- Almelo telt **veel alleenstaande ouderen**: ruim 7% meer dan gemiddeld in Nederland.

Woonsituatie

Ten opzichte van 32,9% in NL

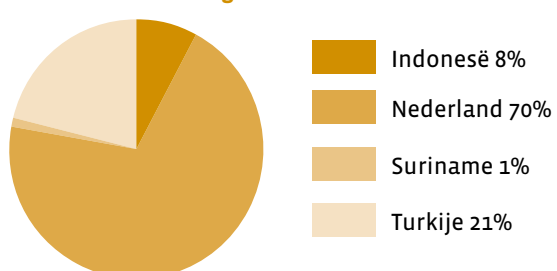
Woonvorm

Ten opzichte van 64% in NL

Het tweede deel van het onderzoek bestond uit interviews gehouden onder inwoners met dementie waarbij getracht is hun behoeftes in beeld te krijgen. Dit onderzoek is met behulp van onderzoeksbureau ZorgFocuz uitgevoerd. 97 respondenten vulde de vragenlijst in, vaak met hulp van hun mantelzorger of professionals.

In welk land bent u geboren

De meest opvallende resultaten

Van de respondenten geeft iets minder dan de helft (47%) aan (nog) nergens naartoe te gaan.

De belangrijke factoren om wél mee te doen aan activiteiten voor onze thuiswonende inwoners met dementie zijn:

36% Activiteit dichtbij huis

36% Samen met een maatje gaan

27% Vervoer naar de activiteit

26% Lage eigen bijdrage aan activiteiten

22 % Een aanbod dat past bij mijn geloof/cultuur/taal

Voorkeuren dagactiviteiten

- Graag doordeweeks
- Groep niet te groot, maximaal 10 bezoekers
- Een reminder over de activiteiten is belangrijk
- Informatie over de activiteiten en de reminder graag via iemand uit de omgeving van de inwoner met dementie, dat werkt het meest motiverend.

Om de resultaten beter te duiden zijn deze besproken in een drietal focusgroepen

- Mantelzorgers
- Dementerenden met migratieachtergrond
- Dementerenden zonder migratieachtergrond

Hierbij werden met name de volgende resultaten onderschreven:

- Het belang van een activiteit dicht bij huis en het vervoer naar de activiteit.
- Met name de eerste keer samen met een maatje (mantelzorger of professional) gaan.
- Mensen willen een heldere en concrete communicatie:
 - Wat is een wijkkamer?
 - Wat is dagbesteding?
 - Wat kun je verwachten?Duidelijke communicatie met één aanduiding voor een voorziening is belangrijk.
- De grote variatie aan mogelijke invulling van de activiteiten en de reacties uit de focusgroepen geven aan dat de mens en zijn interesses en mogelijkheden centraal moet staan.
- Meerdere mantelzorgers beschouwen zichzelf niet als dusdanig. Het 'hoort er gewoon bij'.
- Voor mantelzorgers is het belangrijk om iets leuks te doen met anderen in een soortgelijke situatie. Daarin bieden de mantelzorgers elkaar steun.

Naar aanleiding van al deze onderzoeksresultaten gingen deskundigen van de samenwerkende organisaties om tafel. Aanvullingen en bevestigingen uit de dagelijkse praktijk:

- De activiteiten van het voorliggende veld zijn minder in beeld voor mensen met geheugenproblemen dan activiteiten voor mensen met een indicatie.
- De mensen met geheugenproblemen die bij de bekende activiteiten gezien worden zijn vaak in een meer gevorderd stadium van dementie.
- Ondanks de vele projecten en publiciteit rondom dementie blijken in de praktijk nog veel onduidelijkheden en zelfs taboes te bestaan:
 - Ben ik niet gewoon vergeetachtig omdat ik een dagje ouder wordt?
 - Straks denken mensen dat ik gek ben!
 - De inwoner met dementie ontkent dit omdat hij bang is de regie op het eigen leven te verliezen: Straks mag ik niets meer. Mag ik nog wel autorijden? Of er op uit gaan?
- Bij inwoners met een migratieachtergrond wordt dementie minder erkend. Zorgen voor elkaar is belangrijk in de cultuur, daardoor wordt ook mantelzorg niet zo ervaren of benoemd. Doordat zij terug vallen op hun moedertaal wordt communiceren lastiger.
- Alleenstaanden met dementie blijven lang onder de radar. Problemen komen pas aan het licht als er sprake is van escalatie. Vaak hebben deze inwoners geen (steunend) netwerk.
- Mantelzorgers vragen te laat hulp, specialistische hulp is dan veelal nodig. Ze weten niet waar ze moeten zijn. Mantelzorg wordt vaak heel gewoon gevonden en niet als zodanig erkend. 40% van de mantelzorgers werkt fulltime. Naast de fysieke belasting zijn er emoties als boosheid, frustratie, schaamte en verdriet om het verlies aan gelijkwaardig contact.

Ben ik niet gewoon vergeetachtig omdat ik een dagje ouder wordt?

Een gezamenlijke droom, onze doelstellingen

Wat zou het mooi zijn als over 5 jaar mensen met dementie in Almelo aangeven gelukkiger te zijn. Dat ze zin hebben om deel te nemen aan de activiteiten die de gemeente aanbiedt en dat ze weten waar ze daarvoor moeten zijn. Dat er rekening gehouden wordt met hun wensen en dat ze langer thuis kunnen blijven wonen.

In Almelo moeten we dan samen werken aan:

Een meer dementie-vriendelijke samenleving in Almelo

- Meer mensen herkennen dementie door voorlichting en educatie.
- Er is een heldere en duidelijke informatievoorziening voor mensen met dementie.
- Meer contacten voor mensen met dementie door normalisatie en noaberschap. Denk o.a. aan meer contacten met kinderen/jongeren.
- Meer mensen zijn opgeleid om cultuursensitief te werken
- Bij ouderen met dementie met migratieachtergrond het contact makkelijker en directer verloopt.

Een meer vloeiende samenwerking in de keten

- Meer aandacht voor vroegsignalering.
- Meer aandacht voor leefstijl, eigen invloed van inwoners op dementie en de gevolgen van dementie.
- Inwoners zijn zich bewuster hoe zij oud willen worden.
- De professionals in de keten kennen elkaar beter.
- Persoonlijke begeleiding in de doorgaande lijn van algemene voorzieningen naar intensievere zorg, bij voorkeur door een vertrouwde persoon die in het hele proces naast de dementerende aanwezig blijft (bijv. case-manager).

Meer belastbaarheid van mantelzorgers

- Meer bekendheid bij de inwoners en professionals wat mantelzorg is, hoe zwaar de belasting kan zijn, en hoe belangrijk het is dat de mantelzorger ondersteund wordt.
- Duidelijk is wat Mantelzorg Almelo kan betekenen.
- Belastbaarheid van mantelzorgers voor mensen met dementie wordt beter bespreekbaar.
- Dat werkgevers mantelzorgende medewerkers meer ondersteunen (bijv. flexibelere werktijden).

Meer aandacht voor het inzetten van talenten voor mensen met dementie

- Meer aandacht voor het individu, hun voorkeuren en talenten en niet alleen voor de dementie.
- Meer wordt ingezet op passend vrijwilligerswerk voor mensen met dementie.
- Meer wordt ingezet op creativiteit in het vorm geven van de activiteiten.

Wat gaan we in 2023 direct oppakken om onze doelen te bereiken

Binnen de huidige samenwerkende organisaties en de bestaande financiële stromen gaan we in 2023 aan de slag met de volgende acties:

Een meer dementie-vriendelijke samenleving in Almelo

Voorlichtingscampagne Dementie en Mantelzorg

Om dementie en mantelzorg beter en eerder te herkennen en omgang met mensen met dementie te normaliseren zet de gemeente Almelo samen met de projectpartners een voorlichtingscampagne op.

Theehuis Almelo

Imean en Dementie Twente willen met een toegankelijke algemene voorziening waar cultuursensitief gewerkt wordt, zich richten op het betrekken van sleutelfiguren en het herkennen en omgaan van mensen met dementie met een migratieachtergrond. Voorbereidende gesprekken zijn gepland.

Doorontwikkeling wijkkamers

Avedan en de gemeente Almelo nemen in hun plannen voor de wijkkamers, de algemene voorliggende voorziening voor mensen met beginnende geheugenproblemen en de resultaten van dit onderzoek, mee.

Een meer vloeiende samenwerking in de keten

Informeer interne partijen over de resultaten van dit onderzoek

Van bestuurders van organisaties tot bijv. POH-ers, wijkcoaches, andere casemanagers etc.

Netwerk Dementie Almelo

In 2021 startte het Netwerk Dementie Almelo, een netwerk dat boeit en bindt.

We werken nu en in de toekomst aan onze doelstellingen door het netwerk te verbreden en de goede relaties en intensieve samenwerking die zijn ontstaan, te behouden.

Doel is elkaar beter begrijpen en beter in te spelen op de verschillende Almeloërs.

Elkaar en elkaars werk kennen in de doorgaande lijn

Door elkaar en elkaars werk beter te kennen, komt er een warmere overdracht. De casemanagers dementie Carintregeland en de coördinator van de wijkkamer (Avedan) spraken af om gezamenlijk op huisbezoek te gaan om de warme overdracht te bevorderen. Zij stimuleren hun collega's dit ook te doen.

Meer bewustwording over mantelzorg in het algemeen

Mantelzorg Almelo investeert in meer bekendheid en bewustwording over mantelzorg.

Meer aandacht voor het inzetten van talenten voor mensen met dementie

Verbeteren dienstverlening projectpartners

De resultaten uit de onderzoeken bracht het thema nadrukkelijk onder de aandacht bij projectpartners en worden gebruikt om hun dienstverlening te verbeteren.

Maken voorstel over training cultuursensitief werken

Doel is elkaar beter begrijpen en beter in te spelen op de verschillende Almeloërs. Imean maakt een voorstel hoe dit aan te pakken en op wie dit te richten. Hierbij wordt rekening gehouden met het bestaande aanbod online trainingen.

Externe organisatie te informeren over de resultaten van dit onderzoek en het plan van aanpak

Denk aan de bekende wijk- en koffiekamers, organisaties die dagbesteding bieden etc.

Hierdoor worden verschillende aspecten direct meegenomen om het aanbod beter aan te sluiten op de wensen van de deelnemers. Waarbij de mens en zijn voorkeuren en talenten voorop staan.

Vanuit het vorm te geven Netwerk Dementie Almelo en de daarbij aangesloten en nog aan te sluiten partijen werken we verder aan onze doelen. Hiervoor moet wel commitment zijn van de bestuurders van de diverse aangesloten organisaties en financiering beschikbaar zijn of komen.

Een meer dementie-vriendelijke samenleving in Almelo

- Hoe kunnen we in **aansluiting op de voorlichtingscampagne** ook informatie verstrekken op bijvoorbeeld de beeldschermen in de wachtkamers van huisartsen, of bij de verschillende (deelnemende) organisaties
- Hoe kunnen we in aansluiting op de voorlichtingscampagne meer mensen en organisaties zover krijgen dat ingezet wordt op **trainingen over dementie** aan bijv. supermark-medewerkers, baliemedewerkers van banken, overheidsinstellingen etc.
- Kijken of en hoe we **één plek creëren waar mensen terecht kunnen** voor vragen over dementie en een duidelijk en overzichtelijk aanbod met passende activiteiten.
 - Welke systemen zijn er?
 - Beter inzicht in het aanbod?
 - Waar komen nu vragen binnen?
 - En is dit centraal te organiseren?
- De mogelijkheid te onderzoeken om in de algemene voorzieningen (wijkkamers) **meer in te zetten op de leefstijl**
- Onderzoeken hoe we de aandacht richten op de **randvoorwaarden** om activiteiten meer te laten slagen. Zoals:
 - locaties verspreid over de stad, met in eerste instantie aandachtswijken (bijv. in doorontwikkeling wijkkamers)
 - en mogelijke invulling van vervoersopties door bijvoorbeeld de vrijwillige vervoersdienst
- Verder te onderzoeken hoe het Mantelzorgcafé zich beter kan richten op mantelzorgers met een migratieachtergrond

Kijken of en hoe we één plek creëren waar mensen terecht kunnen voor vragen over dementie.

Een meer vloeiende samenwerking in de keten

- De **keten in beeld brengen** zodat als iemand te maken krijgt met progressie van de problematiek, dit eerste contact met de volgende zorgaanbieder in een veilige en vertrouwde omgeving plaatsvindt (van huis -> algemene voorziening -> dagbesteding -> woonzorgvorm). Hierbij de mogelijkheid te onderzoeken de huidige en **vertrouwde begeleider** in het hele traject er naast te hebben staan en hoe dit in te richten. Denk onder andere aan gezamenlijk huisbezoeken van wijkcoaches en POH-ers, van casemanagers en coördinatoren van de wijkkamer. Mantelzorg Almelo wil met andere organisaties in gesprek om te kijken hoe dit aan te sluiten op bestaande activiteiten.
- **Versterking en focus in het Netwerk Dementie Almelo**
Er zijn meer organisaties betrokken bij de dienstverlening aan inwoners met dementie. In het dementienetwerk kunnen alle betrokken organisaties elkaar ontmoeten, informatie en kennis ontwikkelen en samen vorm geven aan het toekomstig droombeeld en mogelijk de voortgang op de gezamenlijk doelen te evalueren.
- Te onderzoeken hoe we bij een groeiend aantal thuiswonende mensen met dementie **voldoende mantelzorgers en vrijwilligers** hebben en houden en deze het beste ondersteund kunnen gaan worden.

Meer aandacht voor het inzetten van talenten voor mensen met dementie

- De Klup wil de mogelijkheden verkennen in hoeverre het **project TAV** (Talent+Assistent+Vrijwilliger) gericht op het versterken van de talenten en krachten van mensen en hen te leiden naar vrijwilligerswerk (d.m.v. praktijkleren) verder ontwikkeld kan worden.
- Verkennen of **GEMDEM** (Game, Eet, Match) voor mensen met dementie en hun mantelzorgers in een andere vorm gecontinueerd kan worden.

Kortom: Almelo wordt een gemeente waar mensen met dementie meetellen en meedoen, ieder op hun eigen manier!

De zes Almeloze organisaties

